

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Koolieelse lasteasutuse õpetaja

Merlin Piirisild

KOOLIEELIKUTE SOTSIAALSED OSKUSED JA NENDE KUJUNEMISE
TOETAMINE ROLLIMÄNGUDE KAUDU VÕRU- JA PÕLVAMAA
LASTEAIASÕPETAJATE HINNANGUL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: alushariduse kaasprofessor Merle Taimalu

Tartu 2021

Resümee

Lasteaiaõpetajad kasutavad oma töös palju erinevaid meetodeid, et lapse arengukeskkond oleks võimalikult soodne ja turvaline, kuid pole teada kui palju kasutavad õpetajad rollimänge õppe- ja kasvatustegevustes, et toetada nii sotsiaalseid oskusi. Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate hinnangud 6-7-aastaste laste sotsiaalsetele oskustele ja rollimängude mõjule nende oskuste kujunemisel ning milliseid rollimänge kasutavad õpetajad õppe- ja kasvatustegevustes. Andmete kogumiseks kasutati elektroonset ankeeti. Uuringus osales 32 Võru- ja Põlvamaa lasteaiaõpetajat, kes jälgisid kokku 96 last. Õpetajad hindasid laste sotsiaalseid oskusi ja milline on rollimängu mõju sotsiaalsete oskuste toetajana ning märkisid, kui palju nad kasutavad õppetegevustes rollimänge. Selgus, et 6-7 aastaste laste sotsiaalsed oskused on õpetajate hinnangul pigem head. Rollimängu õppetegevustes kasutavad peaaegu pooled õpetajad mitu korda nädalas. Uuringus osalenud õpetajatest enamus nõustusid väidetega, milles tuli välja rollimängu mõju lapse sotsiaalsete oskuste toetajana.

Märksõnad: sotsiaalsed oskused, rollimäng, koolieelikud

Abstract

Kindergarten teachers use many different methods in their work to make the child's development environment as favorable and safe as possible, but it is not known how much teachers use role-play in teaching and educational activities to support social skills. Role play as a tool for supporting social skills has not been thoroughly researched in Estonia. The aim of the thesis is to find out how kindergarten teachers evaluate the social skills of six- and seven-year- old children and what is the influence of role play on the social skills and which role plays the teachers use in their educational activities. An electronic questionnaire was used to collect data. 32 kindergarten teachers from Võru and Põlva counties participated in the survey, they observed 96 children. Teachers assessed children's social skills and the impact of role play as a supporter of social skills and noted how much they use role play in their teaching activities. According to the survey the social skills of six- and seven-year-old children are mostly good. Almost half of the teachers role play several times a week. The majority of teachers in the study agreed with the statements that emerged about the impact of role play as a supporter of a child's social skills.

Keywords: social skills, role play, preschoolers

Sisukord

Resümee	2
Abstract	3
Sissejuhatus	5
Teoreetiline ülevaade	6
Sotsiaalsed oskused eelkoolieas	6
Mäng ja selle roll lapse sotsiaalsete oskuste toetajana	7
Rollimäng ja selle tähtsus lapse sotsiaalsete oskuste toetajana	9
Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused	10
Metoodika	10
Valim	10
Andmete kogumine	11
Protseduur	11
Tulemused	12
Arutelu	17
Piirangud ja praktiline väärtus	18
Tänuõnad	18
Autorsuse kinnitamine	18
Kasutatud kirjandus	19

Sissejuhatus

Inimesed on sotsiaalsed olendid, kes suhtlevad igapäevaselt teiste inimestega. Selleks, et teistega suhelda on vaja sotsiaalseid oskusi. Sotsiaalseid oskusi hakkab inimene õppima juba varases lapseas (Aksoy & Baran, 2010). Lapse sotsiaalne areng saab alguse lapse sünniga, kus mängivad rolli nii kaasasündinud bioloogilised eeldused kui teda ümbritsev sotsiaalne keskkond (Keltikangas-Järvinen, 2011). Lapse sotsiaalses arengus on oluline osa ka sotsiaalsel kogemusel, mille ta omandab kasvukeskkonnas (Kera, 2004). Koolieelne periood on sotsiaalsete oskuste arendamisel väga tähtis, kuna see toetab laste sotsiaalsete oskuste arengut (Pekdogan, 2016). Mäng on parim viis õpetada lapsele erinevaid teadmisi ja oskusi, kuna mäng on üldjuhul lapsele meelepärane tegevus. Mängu käigus harjutab laps elus ettetulevaid olukordi, õpib tundma ja võtab omaks sotsiaalse käitumise norme (Streimann, 2016).

Head sotsiaalsed oskused on lapsele toeks lasteaias, kui need on puudulikud, võivad lapsed tunda eakaaslaste poolset tõrjutust, mis tekitab lastel madala enesehinnangu (Denham et al., 2003, Saarits, 2005). Sotsiaalsed oskused saab laps kaasa kodust ja lasteaiast, kus täiskasvanu loob selleks sobiva keskkonna. Õpetaja ülesanne on luua lastele toetav sotsiaalne keskkond ning leida kõigi rühma laste sotsiaalse arengu toetamiseks parimad õppe- ja kasvatustegevuse meetodid ja vahendid (Häidkind, 2013).

Mäng on eelkooliealise lapse põhitegevus. Mängus õpib laps tundma teda ümbritsevat maailma, mis on lapse arengu põhitõetajaks (Männamaa & Marats, 2009; Niilo & Kikas, 2008; Ugaste et al., 2009). Rolli võtmisel mängus peavad lapsed erimeelsused läbi rääkima ja jõudma kompromissile (Lillard, 1998, viidatud Savina, 2014 j). Vaikre (2018) uurimistöös selgus, et õpetajad leidsid, rollimängu üheks märksõnaks laste omavahelise suhtlemise ning märkisid, et paljusid sotsiaalseid oskusi omandavad lapsed just rollimängu erinevates olukordades. Pigem siia midagi rollimängude olulisusest sotsiaalsete oskuste kujundamiseks.

Kuna laps viibib enamuse ajast lasteaias, siis saab õpetaja lapse sotsiaalset arengut ja käitumisharjumusi mõjutada (Kesanurm, 2012; Saarits, 2005). Whitman (2018) toob välja, et mängu käigus õpivad lapsed reegleid järgima ja tegema. Õpetaja saab rollimängus jagada lastele erinevad rolle, mida kehastada ning anda situatsiooni, milles lapsed toime peavad tulema (Tropp, & Saat, 2008). Antud bakalaureuse töös keskendub autor eelkõige laste sotsiaalsete oskuste kujundamisele läbi rollimängu.

Käesoleva bakalaureusetöö uurimisprobleem seisneb selles, et lasteaiaõpetajad järgivad küll Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava, kus on välja toodud koolieelikute eeldatavad sotsiaalsed oskused, kuid on uuringuid, mis kinnitavad, et õppetegevusi planeerides pööratakse sotsiaalsete oskuste arendamisele vähem tähelepanu (Kukk, Talts, & Sikka, 2008). Vähe on ka teada kui palju ja mil moel kasutavad õpetajad õppe- ja kasvatustegevustes rollimängu, mis toetab sotsiaalsete oskuste arengut.

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate hinnangud 6-7-aastaste laste sotsiaalsetele oskustele ja rollimängude mõjule nende oskuste kujunemisel ning milliseid rollimänge kasutavad õpetajad õppe- ja kasvatustegevustes endi sõnul.

Töö autoril ei õnnestunud leida sarnaseid uuringuid Eestis.

Teoreetiline ülevaade

Sotsiaalsed oskused eelkoolieas

Inimesed on sotsiaalsed olendid, kes suhtlevad igapäevaselt teiste inimestega. Selleks, et teistega suhelda on vaja sotsiaalseid oskusi. Sotsiaalseid oskusi hakkab inimene õppima juba varases lapseas (Aksoy & Baran, 2010). Lapse sotsiaalne areng saab alguse lapse sünniga, kus mängivad rolli nii kaasasündinud bioloogilised eeldused kui teda ümbritsev sotsiaalne keskkond (Keltikangas-Järvinen, 2011). Lapse sotsiaalses arengus on oluline osa ka sotsiaalsel kogemusel, mille ta omandab kasvukeskkonnas (Kera, 2004). Koolieelne periood on sotsiaalsete oskuste arendamisel väga tähtis, kuna see toetab laste sotsiaalsete oskuste arengut (Pekdogan, 2016). Pekdogan (2016) toob välja, et sel perioodil sotsiaalsete oskuste omandamine aitab lastel olla õnnelikum, hästi kohaneda ning seda ka edaspidises elus.

Ühiskonnas hakkama saamiseks on head sotsiaalsed oskused vajalikud (Jones, Greenberg & Crowley, 2015; Saarits, 2005). Sotsiaalsed oskused, mis on puudulikud, avaldavad lapse sotsiaalsetele käitumishinnangutele negatiivset mõju ning toovad eakaaslaste poolse tõrjumise kaasa, mis tekitab lapses madala enesehinnangu (Denham et al., 2003; Saarits, 2005; Pekdogan, 2016). Võib öelda, et head sotsiaalsed oskused on lapsele toeks nii lasteaias kui ka hilisemas elus. Saarits (2005) ning Tropp ja Saat (2008) jõudsid järelduseni, et sotsiaalsete oskuste tuumaks võib pidada lähedasi suhteid varases lapsepõlves. Väikelapse turvaline kiindumussuhe loob aluse täiskasvanuea inimsuhetele (Keltikangas-Järvinen, 2013).

Sotsiaalne areng on lahutamatu kognitiivse ja emotsionaalse arenguga, mis on tihedas seoses lapse ealise ja individuaalse arenguga (Saarits, 2005). Sotsiaalsed oskused on käitumisviisid, mis näitavad olulisi sotsiaalseid väljundeid nagu kaaslaste aktsepteerimine, populaarsus ja autoriteetide hinnangut (Tropp & Saat, 2008).

Väga oluline on lapse sotsiaalsete oskuste toetajana lasteaia keskkond, selle võimalused ja ohud (Tropp & Saat, 2008).

Sotsiaalseteks oskusteks loetakse oskusi, mis on olulised positiivsete suhete loomisel kaaslastega (Vaikre, 2018). See tähendab, et laps oskab kaaslastega suhelda sobilikul viisil. Oma esmased sotsiaalsed oskused saab laps kaasa kodust, mida ta väljendab ka lasteaias (Saarits, 2005).

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas (2008) on välja toodud eeldatavad sotsiaalsed oskused kooli minevale lapsele (6-7 aastased):

- 1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
- 2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
- 3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
- 4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
- 5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
- 6) loob sõprussuhteid;
- 7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
- 8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- 9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
- 10) järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
- 11) selgitab oma seisukohti (§ 14).

On oluline, et laps oskaks suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega, oskaks küsida vajadusel abi ning suudaks lahenda probleemseid situatsioone. Selleks, et laps eelpool nimetatud oskused saavutaks on vaja lapsele luua keskkond mis soodustab lapse sotsiaalset arengut. Kuna laps ei omanda vajalikke oskusi iseseisvalt, vaid neid tuleb arendada ning pöörata tähelepanu, näiteks sotsiaalsete oskuste õpetamisel (Tropp & Saat, 2008).

Kokkuvõtvalt võiks öelda, et ühiskonnas hakkama saamiseks on vaja sotsiaalseid oskusi, mille saab laps kaasa nii kodust kui lasteaiast. Sotsiaalsete oskuste arendamisel saab täiskasvanu lapsele luua sobiva keskkonna. Laps, kellel on head sotsiaalsed oskused on tulevikus ka suhete loomisel ja teiste inimestega suhtlemisel oluliselt edukam kui laps, kelle sotsiaalsed oskused on kehvemad. Seega on oluline arendada lapse sotsiaalseid oskusi.

Mäng ja selle roll lapse sotsiaalsete oskuste toetajana

Mäng on lapsepõlve lahutamatu osa, millel on oluline koht lapse arengus. Läbi mängu õpib laps tundma ennast ja ümbritsevat maailma. Laps saab mängides kogemused, mida tal läheb vaja lapseeas kui ka tulevases täiskasvanu elus. Mängu käigus kinnistuvad lapsel uued oskused, teadmised, käitumisnormid, mängus väljendab laps oma soove ja kogemusi (Vaikre, 2018).

Saraho ja Spodek (1998, viidatud Niilo & Kikas, 2008 j) järgi on mitmed teoreetikud küll püüdnud mängu mõistet defineerida, kuid ühtset määratlust pole leidnud.

Karen Stagnitti (2004) toob välja, et mänguteooriates on viimase kahe sajandi jooksul püütud seletada nii mängu kui selle olemasolu põhjuseid. Kuna mängul puudub ühtne definitsioon, siis sageli tuuakse välja mängu tunnused. Mäng on tinglik, tegevus mängus ei ole tõeline, ent lapsed jälgivad ja matkivad neid ümbritsevat maailma (Tuuling, 2009). Mängus on oluline sisemine motiveeritus ehk mäng saab alguse vabast tahtest ja valik tegutseda oma soovide järgi ning laps valib ise mängu, kaaslased, vahendid, aja ja koha (Gray, 2017; Tuuling, 2009; Ugaste, 2005). Mängija jaoks pole niivõrd oluline mängu tulemus, kui selle käik, mida iseloomustab rõõm, elevus, nauding ja lõbu ehk positiivsed emotsioonid (Tuuling, 2009; Ugaste, 2005).

Mäng arendab lapse mõtlemist, kõnet, suhtlemist, sotsiaalseid oskusi ning lapse isiksuse omadusi. Teiste lastega koos mängides saab laps selgeks sotsiaalsed reeglid ja normid. Oskus luua ja hoida suhteid teiste inimestega, oskus suhelda, end väljendada, lahendada probleeme, enda eest seista, teistega arvestada, langetada otsuseid – need on kõik vajalikud, et lapsest saaks tulevikus sotsiaalselt küps täiskasvanu (Whitman, 2018). Mängul on lapse sotsiaalsete oskuste arengus tähtis osa.

Mõnel lapsel on sotsiaalsed oskused arenenud paremini kui teisel. Lapsele, kelle sotsiaalsed oskused on kehvad, valmistab raskusi koostöö ja õppimine ning tal on raskusi tähelepanu suunamisega. Kuna laps viibib suure osa ajast lasteaias, on täiskasvanul, k.a õpetajal, oluline roll lapse suunamisel ja arendamisel, et lapsel areneksid kõik vajalikud oskused eluks. Mäng on parim viis õpetada lapsele erinevaid teadmisi ja oskusi, kuna mäng on üldjuhul lapsele meelepärane tegevus. Mängu käigus harjutab laps elus ettetulevaid olukordi, õpib tundma ja võtab omaks sotsiaalse käitumise norme (Streimann, 2016).

Niilo ja Kikas (2008) toovad välja, et sotsiaalsete oskuste õpetamiseks sobivad erinevat liiki mängud. On leitud, et lasteaiasõpetajate arvates sobivad sotsiaalsete oskuste õpetamiseks rollimängud, ehitusmängud, lavastusmängud, õppemängud, lauamängud ja liikumismängud, seega ühismängud, kus lastel tuleb üksteisega aktiivselt suhelda (Niilo & Kikas, 2008). Kui lubada lastel endal valida mängu teema, valida ja jagada rollid ning mänguvahendid, siis lapsed peavad omavahel suhtlema, arutlema, et jõuda ühisele kokkuleppele (Vaikre 2018).

Lapse kõige tähtsam tegevus on mäng, pole oluline mida ta mängib. Lapsel, kellel puudub võimalus ja oskus mängida, on täiskasvanuna tõenäoliselt raskem mõista, hoida ja luua teiste inimestega omavahelisi suhteid (Semidor, 2011). Mängu kaudu laieneb lapsel silmaring, ning tähelepanu ja motivatsioon suurenevad (Whitman, 2018).

Seega on mängu kaudu sotsiaalseid oskusi õpetada hea võimalus, kuna mängu käigus tekib erinevaid olukordi, kus laps peab aktiivselt suhtlema eakaaslastega, lahendama mängus tekkinud erinevaid probleeme ning jõudma ühisele kokkuleppele.

Rollimäng ja selle tähtsus lapse sotsiaalsete oskuste toetajana

Rollimäng on üks aktiivõppe vormidest, milles ei ole võitjaid ega kaotajaid, kuid mis siiski eeldab lastelt pidevat kaasa mõtlemist ja tegutsemist, mille käigus omandavad erinevaid oskusi. Läbi rollimängude saadava elamuse jääb kogetav hästi meelde. Rollimängu käigus saab arendada kõikide üldvaldkondade oskusi ning seda on hea võimalus lõimida teiste õppetegevustega (Kaldra, 2020).

Rollimängudes saavad osalejad kehastuda väljamõeldud tegelasteks. Rollimängus saavad lapsed lahendada erinevaid olukordi (Rollimäng, 2015) ning omandada kogemusi probleeme lahendades. Rollimäng õppemeetodina ei ole niivõrd tulemusele orienteeritud meetod, vaid oluline on mängu protsessi kogemine.

4-7-aastaste laste juhtiv mäng ongi rollimäng, mille praktiline tegevus kajastab täiskasvanute maailma, kus laps võtab üle lähedaste täiskasvanu toimingud ja omavahelised suhted. Rollimängus kajastub see, mida laps vahetult näeb ja kogeb (Rollimäng, 2015), peegelduvad täiskasvanute sõnavara, fraasid ja käitumismuster (Semidor, 2011).

Rollimäng kasvab välja esemelisest mängust (3-aastased) ja areneb koos lapsega (Semidor, 2011) ning selles avalduvad teadmised ja oskused kuidas kasutada mänguasju. Suurem areng rollimängus toimub koolieelses eas (6-7 eluaastal), kui mängus hakkab domineerima rollide vaheliste suhete kajastamine. Oluliseks osaks mängust saab rolli kõne, milles lapsed peegeldavad täiskasvanute fraase, sõnavara ja intonatsiooni (Semidor, 2011). Rollimängu mõju lapse arengu erinevatele aspektidele on suur. Tajud, mõtlemine, kõne aga ka sotsiaalsed oskused on need arenguaspektid, millele rollimängul on lapse arengus oluline roll (Semidor, 2011).

Rollimäng on enamasti kollektiivne tegevus, mis eeldab omavahelist suhtlemist ja kokkulepete tegemist. Koos mängimine ja probleemide lahendamine loob vundamendi tulevaseks meeskonnatööks. On oluline, et laps oskaks oma vahetuid soove pidurdada, mille harjutamiseks on rollimängul suur osa. Kui laps ei mängiks rollimänge või mänguoskused on kesised, siis avalduvad puudujäägid ka lapse käitumises, mistõttu lapse käitumine teiste seas on kehvem (Rollimäng, 2015).

Rollimäng on lapse jaoks üks sotsiaalseid nähtusi, sest sotsiaalse keskkonna muutudes muutub ka lapse mäng, kuna mängudes kajastab laps vahetult nähtut ja kogetut (Semidor, 2011). Samas on rollimäng lapse kõne arendaja, mille käigus on võimalus harjutada suhtlemisoskust, mis on oluline omavaheliste suhete loomisel (Semidor, 2011; Whitman, 2016). Rollimängu kaudu näeme, millisel sotsiaalsel tasemel laps on ning saame julgustada last teistega koos mängima ja

suhteid looma. Rollimänge kasutades saab last ette valmistada tulevasteks situatsioonideks, milles on häid sotsiaalseid oskusi vaja. Männamaa ja Marats (2009) on soovitanud laste sotsiaalsete oskuste arendamiseks õpetada lastele toimetulekut erinevates situatsioonides, kasutades selleks rollimänge, näiteks poemäng, telefonimäng, arstimäng jne.

Vaadates rollimängu mõju laste sotsiaalsetele oskustele, on leitud positiivne suhe sotsiaalse rollimängu ja sotsiaalsete oskuste vahel (Li, Hestenes, & Wang, 2014). Li, Hestenes ja Wang (2014) toetudes varasemale uuringule toovad välja, et rollimängudele oli pikaajaline mõju sotsiaalsetele oskustele.

Uurimuse eesmärk ja uurimisküsimused

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli välja selgitada lasteaiaõpetajate hinnangud 6-7-aastaste laste sotsiaalsetele oskustele ja rollimängude mõjule nende oskuste kujunemisel ning milliseid rollimänge kasutavad õpetajad õppe- ja kasvatustegevustes endi sõnul. Eesmärgist lähtudes sõnastati uurimisküsimused:

- 1) Millised on lasteaiaõpetajate hinnangud 6-7-aastaste laste sotsiaalsetele oskustele?
- 2) Kui palju ja milliseid rollimänge kasutavad õpetajad oma õppetegevustes enda sõnul?
- 3) Milliseks hindavad õpetajad rollimängu mõju lapse sotsiaalsete oskuste toetajana?

Metoodika

Käesolevas uuringus on kasutatud kvantitatiivset uurimisviisi, mis võimaldab koguda vastajate hinnanguid ja keskendub uuritava tunnuste kirjeldamisele. Õpetajatel paluti hinnata üheksat väidet, kuivõrd nad nendega nõustuvad. Väited võttis töö autor veebikeskkonnast Vippra (Rollimäng, 2015).

Valim

Uuringus kasutati sihipärast valimit (Rämmer, 2014). Valim koostati lähtudes kahest kriteeriumist: vastaja peab olema lasteaiaõpetaja ja töötama 6-7-aastaste laste rühmaga. Algselt planeeris töö autor viia läbi uuringu Võrumaa lasteaedade õpetajate seas, kuid vastuseid ei laekunud piisavalt, seega kaasati valimisse ka Põlvamaa lasteaedade õpetajad. Valimi suuruseks kujunes 32 õpetajat. Õpetajatel paluti hinnata kolme oma rühma lapse sotsiaalseid ja mängu oskusi. Kokku hindasid õpetajad 96 lapse sotsiaalseid ja mänguoskusi.

Uuritavate keskmine tööstaaž oli 18,7 aastat ($SD=11,6$), minimaalselt 1 ja maksimaalselt 46 aastat. Vastanud õpetajatest 41% olid üle 21 aastase tööstaažiga. Kõik uuritavad olid naised. Nende keskmine vanus oli 47,5 aastat ($SD=27,6$), noorim vastaja oli 28-aastane ja vanim 67-aastane.

Andmete kogumine

Andmete kogumiseks kasutati elektroonset ankeeti (Lisa 1), mis koostati *Google Forms* platvormil. Ankeedi koostas töö autor, kasutades Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008) eeldatavaid sotsiaalseid oskusi. Ankeet koosnes kuuest osast, mille esimene osa oli ankeedi sissejuhatus. Teine, kolmas ja neljas osa keskendusid laste mängu ja sotsiaalsete oskuste hindamisele. Mänguoskuste ja sotsiaalsete oskuste loetelud on võetud Koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava (2008). Neljandas osas on välja toodud 6-7 aastaste laste üldoskused. Õpetajal paluti valida loosi teel rühmast kolm last, kelle puhul paluti õpetajalt anda hinnanguid kolme lapse rollimängu ja sotsiaalsete oskuste kohta. Hinnanguid paluti anda 5-pallisel skaalal, kus 5 - väga hea ja 1 - väga halb. Viiendas osas paluti õpetajatel vastata rollimängu kasutamise kohta õppetegevustes ja hinnata rollimängu mõju sotsiaalsete oskuste toetajana etteantud väidete põhjal 5-pallisel skaalal (5 - nõustun täielikult ja 1 - ei nõustu üldse). Selles osas oli nii avatud küsimusi kui valikvastustega küsimusi. Kuuendas osas küsiti vastaja taustaandmeid: sugu, vanus ja tööstaaž.

Valiidsuse tõstmiseks viidi läbi enne põhiuuringut ka ankeedi piloteerimine. Uuringus osalemine oli vabatahtlik.

Protseduur

Andmeid koguti 2021.a. veebruaris Võrumaa lasteaedades ja märtsis Põlvamaa lasteaedades. Valiidsuse tõstmiseks viidi läbi enne põhiuuringut ka ankeedi piloteerimine. Ankeeti katsetati enne põhiuuringut töö autori kuue kolleegi seas, kes hindasid ja andsid tagasisidet ankeedi ülesehituse ja küsimuste arusaadavuse kohta. Üldjuhul peeti ankeeti heaks, aga kuna algselt ei olnud laste hindamise osa ankeedis kergesti jälgitav, muudeti see vastavalt soovitudele vastajale kergemini jälgitavaks.

Elektroonilise ankeedi link saadeti kõikide Võrumaa 21 lasteaia ja Põlvamaa 14 lasteaia juhtkonnale ning paluti edastada 6-7-aastaste lastega töötavatele lasteaiaõpetajatele.

Andmete analüüsiks kasutati MS Excel tabelarvutusprogrammi. Ankeedi teise, kolmanda ja neljanda osa viiepallise skaala väited kohandati ümber kolmepalliseks, kuna töö autor soovis tulemusi kokkuvõtvalt esitada. Omavahel ühendati 1 - “väga halb” ja 2 - “pigem halb” ning 5 - “väga hea” ja 4 - “pigem hea”. Tekkis uus skaala, kus 1 - “halb”, 2 - “ei oska öelda” ja 3 - “hea”. Töö viiendas osas olevate väidete skaala kohandati samuti 5 pallisest skaalast kolme palliseks. Omavahel ühendati 1 - “ei nõustu üldse” ja 2 - “pigem ei nõustu” ning 5 - “nõustun täielikult” ja 4 - “pigem nõustun”. Tekkis skaala, kus 1 - “ei nõustu”, 2 - “ei oska öelda” ja 3 - “nõustun”. Andmeanalüüs viidi läbi MS Exceli programmis. Uurimisküsimustele vastuste saamiseks kasutati kirjeldavat statistikat (standardhälve, protsendid). Tulemuste illustreerimiseks koostati jooniseid ja tabeleid.

Tulemused

Tulemused on välja toodud vastavalt uurimisküsimustele. Esiteks paluti õpetajatel anda hinnangud oma väljavalitud kolme 6-7-aastase lapse sotsiaalsetele oskustele. Ankeedis esitati küsimus: millised on teie arvates lapse sotsiaalsed oskused? Kasutati 6-7-aastaste laste eeldatavaid sotsiaalseid oskusi (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008),

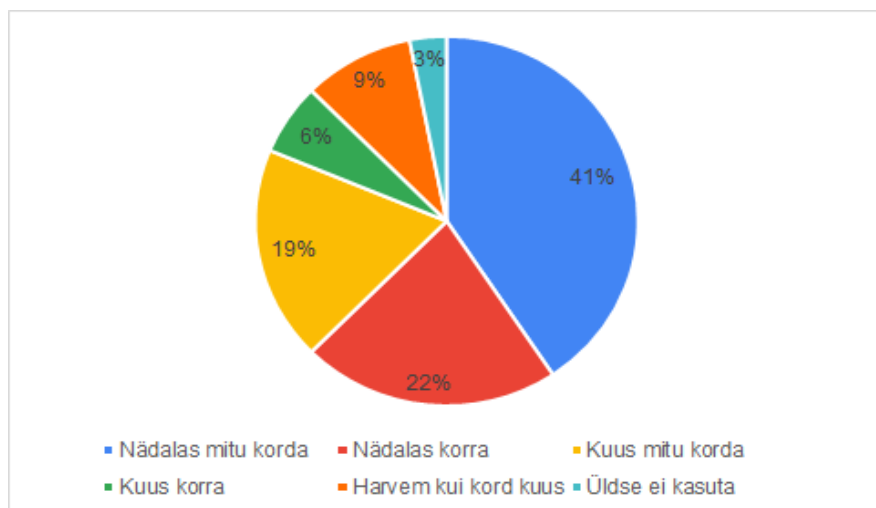
Õpetajatel paluti hinnata laste sotsiaalseid oskusi, valides oma rühmast 3 erinevat last. selgus, et 6-7-aastaste laste sotsiaalsed oskused on valdavalt head. Kõige paremaks sotsiaalseks oskuseks, *Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest*, mille õpetaja poolne hinnang 3 pallisel skaalal, osutus heaks 77% vastustest (SD = 0,72). Kõige kehvemaks hinnati oskust, *Laps oskab teistega arvestada*, mille keskmine tulemus halb oli 14% vastustest (SD = 0,58)

Tabel 1. 6-7 aastaste laste eeldatavad sotsiaalsed oskused (vastajate protsendid kolme palli skaalal, summeerituna kolme lapse kohta)

Väide	Hea	Ei oska öelda	Halb
Laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel	78	14	8
Laps tunneb huvi teiste vastu	77	16	7
Laps küsib ise vajadusel abi	77	16	7
Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest	77	17	6
Laps loob sõprussuhteid	75	17	8
Laps on tegevustes iseseisev ja algatusvõimeline	75	15	10
Laps soovib ja julgeb suhelda – huvitub suhetest	73	16	11
Laps kohandab reegleid vastavalt situatsioonile	73	17	10
Laps selgitab reegleid kaaslastele	72	12	16
Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad	71	19	10
Laps osutab abi eakaaslastele	70	17	13
Laps algatab erinevaid mängu	70	16	14
Laps osaleb rühma reeglite kujundamises	69	23	8
Laps tegutseb sihipäraselt	68	22	10
Laps selgitab oma seisukohti	68	17	15
Laps püüab alustatu lõpule viia	67	20	13
Laps oskab teha koostööd	66	23	11

Laps järgib tegevus- ja mängureegleid	66	21	13
Laps seab endale eesmärged	64	24	12
Laps järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme	64	21	15
Laps hoolib teistest inimestest	64	27	9
Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid	56	29	15
Laps püüab arvestada teiste inimeste tunnetega oma käitumises ja vestluses	55	32	13
Laps oskab teistega arvestada	53	33	14

Teiseks küsiti õpetajatelt, kui sageli ja milliseid rollimänge nad kasutavad õppe- ja kasvatustegevustes. Selgus, et 41% (Joonis 1) uurimuses osalenud õpetajatest kasutavad rollimängu nädalas mitu korda ja umbes viiendik nädalas korra. Samas, on ka neid, kes ütlesid, et nad ei kasuta üldse õppetegevustes rollimänge (1 õpetaja).

Joonis 1. Rollimängude kasutamise sagedus õppetegevustes õpetajate endi hinnangul

Ankeedi viiendas osas olevas avatud küsimuses paluti vastata, milliseid rollimänge on õpetajad kasutanud õppetegevuses viimase paari kuu jooksul. Selgus, et kõige sagedamini kasutavad õpetajad oma õppetegevuses rollimängudest (vt Tabel 2) poe- ja kohviku mängu (mainitud 22%), lavastusi ja muinasjuttude dramatiseeringut/teatri mängu (17%) ning arstimängu (15%). Tabelist 2 jäeti välja need vastused, mida nimetati õpetajate poolt vaid ühekordselt näiteks: pole kasutanud, aur läheb mujale ning ei kasuta.

Tabel 2. *Õppetegevustes kasutatavad rollimängud*

Mäng	Sagedus (%)
poemäng/kohvikumäng	22
lavastused ja muinasjuttude dramatiseering/teater	17
arstimäng	15
kodumäng	13
Lasteaiaõpetaja-/koolimäng	9
õppetegevustes teemade tutvustamiseks, vastavalt nädala teemale	6
legodega mängus/ehitusmäng	6
lind, rändlinnud: kured ja luiged	4
loomamängud	4
erinevaid ameteid tutvustavad mängud	4

Õpetajatel paluti hinnata laste rollimängu oskusi eelnevalt välja valitud kolme lapse kohta (Tabel 3). Välja toodi 6-7-aastaste laste eeldatavad mänguoskused (Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava, 2008). Selgub, et õpetajad peavad laste mänguoskusi üldjuhul heaks. Kõige paremaks hindasid õpetajad oskuse: *Laps tunneb rollimängust rõõmu*, mida hinnati heaks 79% vastanute poolt (SD = 0,63). Erinevate väidete (olenevalt väitest 12-30%) puhul hinnati lapse mänguoskust hinnanguga „ei oska öelda“. 30% vastanutest ei osanud öelda, kas laps jõuab mängukaaslasega kokkuleppele.

Kõige kehvemaks osutus õpetaja hinnangul oskus: *Laps jõuab mängukaaslasega kokkuleppele*, mida hinnati halvaks 19% vastanute poolt (SD = 0,77). Kõige rohkem (24%) hinnati halvaks laste oskust mängus probleeme lahendada.

Tabel 3. 6-7 aastaste laste eeldatavad mänguoskused (vastajate protsendid kolme palli skaalal)

Väide	Ei oska		
	Hea	õelda	Halb
Laps tunneb rollimängust rõõmu.	79	12	9
Laps kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.	78	14	8
Laps rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.	75	16	9
Laps oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.	72	17	11
Laps suudab mängule keskenduda.	67	20	13
Laps täidab mängudes erinevaid rolle.	67	19	14
Laps arendab mängu sisu.	66	21	13
Laps algatab erinevaid rollimänge.	64	20	16
Laps järgib mängureegleid.	53	28	19
Laps suudab mängu käigus probleeme lahendada.	52	24	24
Laps jõuab mängukaaslastega kokkuleppele.	51	30	19

Õpetajatel paluti anda hinnang, *milliseks nad hindavad rollimängu mõju lapse sotsiaalsete oskuste toetajana*.

Selgus, et õpetajad üldjuhul nõustuvad esitatud väidetega (Tabel 4). 31 õpetajat nõustusid, et rollimäng on oluline laste sotsiaalsete oskuste kujunemisel ja et rollimängu kaudu õpib laps looma sotsiaalseid suhteid. Mõlema väite puhul olid nõud 97% vastanutest (SD = 0,18). Uuringus tuli välja, üle poolte vastanud õpetajatest (94%) nõustuvad, et rollimängu kaudu omandavad lapsed enim sotsiaalseid oskusi ning rollimäng on üks sotsiaalseimaid nähtusi lapse maailmas.

Selgus, et väidete: Ainult rollimäng pakub lastele välja võimaluse harjutada suhtlemisoskust kauge tuleviku tarvis ja mida kesisemad on laste mänguoskused, seda viletsam on reeglina ka nende laste ülalpidamine teiste inimeste seas, puhul ainult kaks (6% vastanutest) õpetajat ei nõustunud nendega.

Tabel 4. *Rollimängu mõju laste sotsiaalsete oskuste toetajana (vastajate protsendid kolme palli skaalal)*

Väide	Ei oska		
	Nõustun	õelda	ei nõustu
Rollimäng on oluline laste sotsiaalsete oskuste kujunemisel.	97	3	0
Rollimängu kaudu õpib lapsi looma sotsiaalseid suhteid.	97	3	0
Rollimängu kaudu omandavad lapsed enim sotsiaalseid oskusi.	94	6	0
Laste rollimäng on üks sotsiaalseid nähtusi lapse maailmas.	94	6	0
Kuna rollimäng on sotsiaalse oskuste toetaja, siis vajab see õpetamist.	88	9	3
Rollimängu mõjul muutub lapse sotsiaalne käitumine vähem spontaansemaks ja teadlikumaks.	84	16	0
Erinevalt teistest praktilistest tegevustest on rollimäng valdavalt kollektiivne tegevus.	81	16	3
Mida kesisemad on laste mänguoskused, seda viletsam on reeglina ka nende laste ülalpidamine teiste inimeste seas.	75	19	6
Ainult rollimäng pakub lastele välja võimaluse harjutada suhtlemisoskust kauge tuleviku tarvis.	66	28	6

Selgus, et väidete: *Ainult rollimäng pakub lastele välja võimaluse harjutada suhtlemisoskust kauge tuleviku tarvis* ja *Mida kesisemad on laste mänguoskused, seda viletsam on reeglina ka nende laste ülalpidamine teiste inimeste seas*, puhul ainult kaks õpetajat ei nõustunud nendega.

Arutelu

Bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, milliseks hindavad lasteaiaõpetajad koolieelikute sotsiaalseid oskusi, kui palju ja milliseid rollimänge kasutavad oma õppetegevustes ning milline on õpetajate hinnangul rollimängude mõju laste sotsiaalsetele oskustele. Töö autor otsis bakalaureusetöö eesmärgist lähtudes vastust kolmele uurimisküsimusele

Esimese uurimisküsimusega sooviti teada, milliseks hindavad lasteaiaõpetajad 6-7-aastaste laste sotsiaalseid oskusi. Esiteks selgub, et uuringus osalenud Võru- ja Põlvamaa lasteaiaõpetajate hinnangul on 6-7-aastaste laste sotsiaalsed oskused valdavalt head. Küsitluse käigus osutus töö autori jaoks üllatavaks asjaolu, et päris paljude sotsiaalsete oskuste puhul vastasid õpetajad “ei oska öelda”. Uuringust tuli välja, et õpetajad hindasid paremaks neid sotsiaalseid oskusi, mis on lapsele lapse enda seisukohalt soodsad nagu näiteks *laps selgitab reegleid kaasklastele, laps loob sõprussuhteid* või *laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel*. Teistega rohkem arvestavad oskused, näiteks *laps püüab mõista teiste inimeste tundeid* või *laps oskab teistega arvestada*, on õpetajate hinnangul kehvemad.

Nõmmik (2018) toob oma bakalaureusetöös välja, et tema uurimuses osalenud lastel vastavad lastevanemate ja õpetajate hinnangul sotsiaalsed oskused suures osas koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas toodud eeldatavatele oskustele.

Teine uurimisküsimus uuris, *kui palju ja milliseid rollimänge kasutavad õpetajad oma õppetegevustes enda sõnul?* Tulemustest selgub, et suurem osa vastanud õpetajatest kasutab rollimänge õppetegevustes. Peaaegu pooled vastanud õpetajatest kasutavad Nädalas mitu korda rollimängu õppe- ja kasvatustegevustes. Uuringust selgus, et õpetajad kasutavad õppetegevustes rollimängudest eelkõige poe- ja kohviku mängu, lavastusmängu ja teatrit. Kolmandana tõid õpetajad välja arstimängu. Vähem nimetati loomade ja lindude jäljendamise mängu.

Suurmaa (2018) jõudis oma uurimistöös tulemuseni, et õpetajad kasutavad sotsiaalsete oskuste toetajana rolli- ja situatsioonimängu. Töö autoril puudub võrdlus varasemate uuringutega selle kohta, kui palju õpetajad rollimängu õppetegevustes kasutavad, kuna ei leidnud ühtegi sarnast uuringut. Mängud, mis õpetajad on antud uuringus välja toonud, on lastele tuttavate olukordade läbimängimine. Poemängus matkivad lapsed nii müüja kui ostja rolli, kodumängus sageli ema, isa või lapse rolli ning arsti mängus arsti või patsiendi rolli. Need mängud tulevad nende enda kogemustest, mida nad koos oma vanematega sageli teevad. Õpetajate poolt välja toodud mängud on ka traditsioonilised rollimängud, mida on mänginud lapsed läbi aegade.

Kolmanda uurimisküsimusega taheti teada saada, *milliseks hindavad õpetajad rollimängu mõju lapse sotsiaalsete oskuste toetajana*. Küsitluses selgus, et uurimuses osalenud õpetajate hinnangul nõustusid nad väidetega rollimäng paneb eelkõige lapsi omavahel suhtlema, probleeme lahendama ja looma omavahelisi suhteid.

Saat ja Kanter (s.a.) toovad välja, et sotsiaalsete oskuste arendamisel on sobivaks õppemeetodiks rollimäng, dramatiseeringud ja eakaaslaste õpetamine. Sama tulemuseni jõudsid ka Vaikre (2018) ja Suurmaa (2018) oma uurimistöödes. Eelpool nimetatud tööd toetavad antud töö autori tulemusi.

Piirangud ja praktiline väärtus

Töö piiranguna võib välja tuua madala vastamise määra ning seetõttu ei saa teha laiaulatuslikke järeldusi. Töö autor ei ole kindel, kui paljude õpetajateni küsitlus jõudis, kuna tal pole teada, kui paljud lasteaia direktoritest küsitluse kätte said ja selle õpetajatele edastasid.

Piiranguna võiks välja tuua ka ankeedis olnud vastuse “ei oska öelda”. Töö autorile tundus, et mõnel juhul kasutati seda väite hindamiseks kas liiga kergekäeliselt kuna ei viitsitud mõelda või siis tõesti ei oska õpetaja hinnata oma rühma laste sotsiaalseid oskusi.

Edaspidistes uuringutes kaaluda kasutada 4-pallist skaalat, kus “ei oska öelda” vastuse variant ankeedis puudub.

Töö praktiliseks väärtuseks peab töö autor seda, et saadud tulemused võivad abiks olla lasteaiaõpetajatele rollimängu kasutamisel läbiviidavates õppetegevustes. Laste sotsiaalseid oskusi, mida õpetajad peaksid arendama, toetab ka rollimäng, mida saab õppe- ja kasvatustegevustes sageli kasutada. Nimetatu võib aidata õpetajatel tähtsustada rollimängu ja sotsiaalsete oskuste toetamist oma igapäeva töös.

Tänuõnad

Soovin tänada kõiki Võru- ja Põlvamaa lasteaedade õpetajaid, kes võtsid osa uuringust. Samuti soovin tänada oma juhendajat Merle Taimalu, oma pere ja rühma meeskonda suure toetuse eest.

Autorsuse kinnitamine

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Merlin Piirisild,
18.05.2021

Kasutatud kirjandus

- Aksoy, P., & Baran, G. (2010). Review of studies at bringing social skills for children in preschool period. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9, 663-669.
- Denham, S. A., Blair, K., DeMulder, E., Levitas, J., Sawyer, K., Auerbach-Major, S., & Queenan, P. (2003). Preschool emotional competence: Pathway to social competence? *Child Development*, 74, 238–256.
- Gray, P. (2017). What Exactly Is Play, and Why Is It Such a Powerful Vehicle for Learning? *Top Lang Disorders*, 37(3), 217–228.
- Häidkind, P. (2013). Sujuv üleminek kooli. Lapse arengu hindamise ja toetamise juhendmaterjal koolieelsetele lasteasutustele (lk 42-44). Külastatud aadressil: https://www.hm.ee/sites/default/files/juhendmaterjal_alusharidus.pdf.
- Jones, D., Greenberg, M. & Crowley D.M. (2015). Early Social-Emotional Functioning and Public Health: The Relationship Between Kindergarten Social Competence and Future Wellness. *American Journal of Public Health*, 105(11), e1-e8
- Kaldra, A. (2020). Rollimängud koolis...Milleks? Külastatud aadressil: <https://www.huvitavkool.ee/2020/03/rollimangud-koolis-milleks.html>
- Keltikangas-Järvinen, L. (2011). Sotsiaalsus ja sotsiaalsed oskused. Tallinn: Koolibri.
- Kera, S. (2004). Üheskoos teel. Tallinn: Kirjastus Ilo.
- Kesanurm, P. (2012). *Laste mängulisus ning selle seosed vanemate uskumuste ja soovidega*. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool.
- Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava*. (2008). Riigi Teataja. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>
- Kukk, A., Talts, L., & Sikka, H. (2008). Children's social development in preschool and at the end of third grade. *Problems of education in the 21st century*, 6, 124–135.
- Li, J., Hestenes, L., & Wang, Y. (2014) Links Between Preschool Children's Social Skills and Observed Pretend Play in Outdoor Childcare Environments. *Early Childhood Educ J*, 44, 61-68
- Männamaa, M., & Marats, I. (2009). Lapse üldoskuste areng. E. Kulderknup (Toim), *Üldoskuste areng koolieelses eas* (lk 5–42). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Niilo, A., & Kikas, E. (2008). Mäng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 120–136). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Pekdogan, S. (2016). Investigation of the Effect of Story-Based Social Skills Training Program on the Social Skill Development of 5-6 Year-old Children. *Education and Science* 41, 305-318.

Rämmer, A. (2014). *Valimi moodustamine*. Külastatud aadressil: samm.ut.ee/valimid

Rollimäng. (s.a.) Külastatud aadressil: <http://www.vippa.ee/2015/10/rollimang/>.

Saarits, Ü. (2005). Sotsiaalne areng ja kasvatus. L. Kivi & H. Sarapuu (Toim), *Laps ja lasteaed* (lk 67–71). AS Atlex.

Saat, H., & Kanter, H. (s.a.). Sotsiaalne kompetentsus. Külastatud aadressil http://www.curriculum.ut.ee/sites/default/files/sh/sotsiaalne_kompetentsus.pdf

Savina, E. (2014). Does play promote self-regulation in children? *Early Child Development and Care* 184:11, 1692-1705.

Semidor, K. (2011). *Rollimängust ja selle oskuste kujundamisest*. Külastatud aadressil: <https://koolielu.ee/info/readnews/83683/rollimangust-ja-selle-oskuste-kujundamisest>.

Stagnitti, K. (2004). Understanding play: The Implications for play assessment. *Australian Occupational Therapy Journal*, 51, 3–12.

Streimann, K. (2016). *Miks on oluline arendada laste sotsiaalseid oskusi koolis?* Terviseinfo. <https://www.terviseinfo.ee/et/blogi/4546-miks-on-oluline-arendada-laste-sotsiaalseid-oskusi-koolis>

Suurmaa, M. (2018) lasteaiaõpetajate kirjeldused laste sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamisviisidest lasteaias. Publitseerimata magistritöö. Tartu Ülikool

Tropp, K., & Saat, H. (2008). Sotsiaalsete oskuste areng. E. Kikas (Toim), *Õppimine ja õpetamine koolieelses eas* (lk 53–75). Tartu Ülikooli Kirjastus.

Tuuling, L. (2009). *MÄNGU MÕISTE JA OLEMUS*. 1. TEEMA. MÄNGU MÕISTE JA OLEMUS. Külastatud aadressil <https://www.tlu.ee/opmat/rk/2009/Lehte%20Tuuling%20-%20RKA6022%20M%E4ng%20ja%20lapse%20areng/1.%20teema/MANGU%20MOISTE%20JA%20OLEMUS.pdf>

Ugaste, A. (2005). Laps ja mäng. L. Kivi & H. Sarapuu (Toim), *Laps ja lasteaed*. AS Atlex.

Ugaste, A., Tuul, M., & Väk, T. (2009). Mängu tähtsus lapse arengus ning mängu juhendamine. E. Kulderknup (Toim), *Üldoskuste areng koolieelses eas* (lk 44–58). Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus.

Vaikre, L. (2018). *Lasteaiaõpetajate kirjeldused 4-7 aastastele lasteaialastele Sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste õpetamisest mängude kaudu*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Whitman, E. (2018). *The Impact of Social Play on Young Children*.

Lisa 1. Ankeet lasteaiaõpetajatele

Lugupeetud lasteaiaõpetaja!

Olen Tartu Ülikooli koolieelse lasteasutuse õpetaja eriala tudeng Merlin Piirisild. Viin lõputöö raames läbi uuringut, mille eesmärk on saada ülevaade, millised on 6-7-aastaste laste sotsiaalsed oskused ning milline on rollimängu mõju laste sotsiaalsete oskuste toetajana.

Kõigepealt palun valige oma rühmast välja kolm konkreetset last, kelle kohta vastate. Võimalusel valige lapsed loosi teel. Ankeedi 1. pooles on küsimused nende laste kohta. Iga lapse kohta palun vastata eraldi individuaalselt.

Ankeedi 2. pooles on küsimused, millele vastates palun mõelge kogu oma rühma peale üldiselt. Palun mõelge rahulikult iga küsimuse või väite üle ning vastake kõigile väidetele või küsimustele järjest. Ankeedis ei ole õigeid ega valesid vastuseid, see tähendab, et vastake palun täpselt nii nagu arvate või tunnete. Ankeedi vastuseid kasutatakse üldistatud kujul ning Teie täpseid isikuandmeid ei küsita. Teie vastuseid ei seostata teie lasteaiaga. Ankeedi täitmine võtab aega umbes 25 minutit.

Täna uuringus osalemise eest!

Palun vali rühmast üks laps kelle kohta vastate.

* Kohustuslik

Milliseks hindate 6-7-aastaste lapse rollimängu oskusi?

Vastamiseks kasutage skaalat: 5 - väga hea, 4 - pigem hea, 3 - ei oska öelda, 2 - pigem halb, 1 - väga halb

1. Laps tunneb rollimängust rõõmu. *

2.	väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
----	-----------	---	---	---	---	---	----------

3. Laps suudab mängule keskenduda. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

4. Laps rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

5. Laps algatab erinevaid rollimänge. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

6. Laps arendab mängu sisu. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

7. Laps täidab mängudes erinevaid rolle. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

8. Laps järgib mängureegleid. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

9. Laps oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

10. Laps suudab mängu käigus probleeme lahendada. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

11. Laps jõuab mängukaaslastega kokkuleppele. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

12. Laps kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

13. Millist rolli mängus meeldib lapsele enim võtta? *

☐ Juhiroll

☐ kaasmängija

☐ vaatleja

Millised on teie arvates lapse sotsiaalsed oskused? *

Vastamiseks kasutage skaalat: 5 - väga hea, 4 - pigem hea, 3 - ei oska öelda, 2 - pigem halb, 1- väga halb

1. Laps püüab mõista teiste inimeste tundeid. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

2. Laps püüab arvestada teiste inimeste tunnetega oma käitumises ja vestluses. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

3. Laps soovib ja julgeb suhelda - huvitub suhetest. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

4. Laps tunneb huvi teiste vastu. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

5. Laps hoolib teistest inimestest. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

6. Laps osutab abi eakaaslasele. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

7. Laps küsib ise vajadusel abi. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

8. Laps osaleb rühma reeglite kujundamisel. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

9. Laps oskab teistega arvestada. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

10. Laps oskab teha koostööd. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

11. Laps loob sõprussuhteid. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

12. Laps saab aru oma-võõras-ühine tähendusest. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

13. Laps teeb vahet hea ja halva käitumise vahel. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

14. Laps mõistab, et inimesed võivad olla erinevad. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

15. Laps järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

16. Laps selgitab oma seisukohta. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

17. Laps algatab erinevaid mängu. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

18. Laps järgib tegevus- ja mängureegleid. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

19. Laps selgitab reegleid kaaslastele. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

20. Laps kohandab reegleid vastavalt situatsioonile. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

21. Laps seab endale eesmärgid. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

22. Laps tegutseb sihipäraselt. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

23. Laps püüab alustatu lõpule viia. *

väga halb	1	2	3	4	5	väga hea
-----------	---	---	---	---	---	----------

24. Laps on tegevustes iseseisev ja algatusvõimeline. *

väga halb   1   2   3   4   5   väga hea

Rühm

Palun mõelge vastates küsimustele kõigile rühma lastele

1. Kui sageli kasutate rollimänge õppetegevustes? *

- ☐ nädalas mitu korda
- ☐ nädalas korra
- ☐ kuus mitu korda
- ☐ kuus korra
- ☐ harvem kui kord kuus
- ☐ üldse ei kasuta.

2. Milliseid rollimänge olete kasutanud õppetegevuses viimase paari kuu jooksul?

Kirjeldage neid mänge lühidalt. *

3. Palun nimetage 3 erinevat rollimängu, mis aitavad Teie arvates kõige enam kaasa laste sotsiaalsete oskuste kujunemisele? Palun kirjeldage neid mänge lühidalt. *

Palun andke hinnangud järgmistele väidetele. Kuivõrd olete nõus antud väidetega.

Vastamiseks kasutage skaalat: 5 - nõustun täielikult, 4 - pigem nõustun, 3 - ei oska öelda, 2 - pigem ei nõustu, 1 -ei nõustu üldse

4. Rollimäng on oluline laste sotsiaalsete oskuste kujunemisel. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

5. Rollimängu kaudu omandavad lapsed enim sotsiaalseid oskusi. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

6. Rollimängu kaudu õpib laps looma sotsiaalseid suhteid. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

7. Rollimängu mõjul muutub lapse sotsiaalne käitumine vähem spontaansemaks ja teaduslikumaks. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

8. Kuna rollimäng on sotsiaalsete oskuste toetaja, siis vajab see õpetamist. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

9. Laste rollimäng on üks sotsiaalsemaid nähtusi lapse maailmas. *

ei nõustu üldse1   2   3   4   5   nõustun täielikult

10. Ainult rollimäng pakub lastele välja võimaluse harjutada suhtlemisoskust kauge tuleviku tarvis. *

ei nõustu üldse 1 2 3 4 5 nõustun täielikult

11. Erinevalt teistest praktilistest tegevustest on rollimäng valdavalt kollektiivne tegevus. *

ei nõustu üldse 1 2 3 4 5 nõustun täielikult

12. Mida kesisemad on laste mänguoskused, seda viletsam on reeglina ka nende laste ülalpidamine teiste inimeste seas. *

ei nõustu üldse 1 2 3 4 5 nõustun täielikult

Taustaküsimused

Teie sugu *

☐ naine

☐ mees

Teie vanus *

Teie tööstaaž lasteaiaõpetajana (aastates) *

Tänan väga, et leidsite aega vastamiseks!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, MERLIN PIIRISILD

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

KOOLIEELIKUTE SOTSIAALSED OSKUSED JA NENDE KUJUNEMISE TOETAMINE
ROLLIMÄNGUDE KAUDU VÕRU- JA PÕLVAMAA LASTEAIAÕPETAJATE HINNANGUL

mille juhendaja on MERLE TAIMALU (PhD)

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Merlin Piirisild